

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 09 0 K 013224 13 Kž 10
Sarajevo, 12.09.2013. godine

U IME FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu u vijeću sastavljenom od sudija Ignjacija Dodik kao predsjednika vijeća, Nidžare Zlotrg i mr. Božidarke Dodik kao članova vijeća, te Ismete Drndo kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Đ.D., zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog Krivičnog zakona SFRJ, povodom žalbi kantonalne tužiteljice u Sarajevu i branitelja optuženog Đ.D., protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 013224 12 K od 03.12.2012. godine, nakon održne sjednice vijeća dana 12.09.2013. godine, u pristunosti federalne tužiteljice Jasne Pećanac, te branitelja optuženog Đ.D. advokata R.M.-V. iz F., a u odsutnosti uredno obavještenog optuženog Đ.D., donio je:

P R E S U D U

Žalba kantonalne tužiteljice u Sarajevu odbija se kao neosnovana, a djelimičnim uvažavanjem žalbe branitelja optuženog Đ.D. presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 013224 12 K od 03.12.2012. godine se preinačava, i sudi:

Optuženi Đ.D., sin B. i majke O. rođene Č., rođen ... godine u F., nastanjen u T. u ul. V.G. ..., prema CIPS-u ul. L.N. br....., penzioner, po nacionalnosti Srbin, državljanin BiH, neosuđivan, nalazio se u pritvoru od 26.12.2011. godine do 03.12.2012. godine.

Na osnovu člana 299. tačka a) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

OSLOBAĐA SE OD OPTUŽBE

da bi:

Za vrijeme rata i oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini između V.R.S. (VRS) i Armije BiH na području sarajevskog naselja I., kao pripadnik Ministarstva ... R.S. SJB I., postupao suprotno Pravilima Međunarodnog humanitarnog prava, kršeći odredbe člana 3. stav 1 tačka c) Ženevske konvencije (IV) o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata, koji je zajednički za Ženevske konvencije (I-IV), od 12.08.1949. godine, na način da je:

Dana 01.11.1995. godine kao kriminalistički inspektor Stanice ... I. MUP-a RS naredio dvojici naoružanih policajaca od kojih je jedan bio u civilnom odjelu, da iz stana u ulici K.H. broj ..., općina I., pod izgovorom obavljanja informativnog razgovora dovedu K.S., nakon čega je u kancelariji na prvom spratu saopštio K.S. da mora napustiti svoj stan i teritorij R.S., obzirom da je po nacionalnosti Hrvat i da mu prijete likvidacija, pa kada je K.S. odbio da napusti svoj stan, unio se oštećenom u lice rekavši: „šta nećeš majku ti ustašku“ i udario ga stisnutom pesnicom u predio lica od kojeg udarca je K.S. pao sa stolice, nakon čega je naredio oštećenom da krene za njim, te sa policajcem koji je bio u civilu, odveo ga do vozila marke M., bež boje, koje je bilo parkirano ispred zgrade SJB I., da bi sjeo na mjesto vozača, a policajac i K.S. na zadnja sjedišta u vozilu, nakon čega je policajac izvadio pištolj držeći ga usmjerenog prema K.S., da bi se potom odvezli do kontrolnog punkta V.R.S. na K., gdje je oštećenog predao jednom vojniku VRS, koji ga je po prethodnom dogovoru odveo do sporednog puta rekavši mu da se kreće u pravcu svjetala sa položaja HVO i da je okolno područje minirano, što je oštećeni i učinio uputivši se kroz mrklu noć ka mjestu L., koju su držale snage HVO, primjenjujući na taj način mjere zastrašivanja i terora prema oštećenom i ponašajući se na naročito uvredljiv i ponižavajući način vrijeđajući njegovo lično dostojanstvo, nakon čega je dana 02.11.1995. godine Đ.D. uselio u stan K.S. i u kojem je boravio do marta 1996. godine.

Čime da bi, počinio krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ.

Na osnovu člana 212. stav 4. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH) oštećeni K.S. se sa imovinskopравnim zahtjevom upućuje na parnicu.

Na osnovu člana 203. stav 1. ZKP FBiH troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžetskih sredstava suda prvostepenog suda.

O B R A Z L O Ž E N J E

Kantonalni sud u Sarajevu presudom broj 09 0 K 013224 12 K od 03.12.2012. godine, oglosio je krivim optuženog Đ.D. za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog Krivičnog zakona SFRJ (preuzeti KZ SFRJ), za koje je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od po 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci, u koju kaznu mu se na osnovu člana 50. preuzetog KZ SFRJ, (pogrešno navedeno člana 57. KZ FBiH), ima uračunati vrijeme provedeno u pritvoru od 26.12.2011. godine do 03.12.2012. godine. Na osnovu članu 202. stav 4. ZKP FBiH određeno je da troškovi postupka padaju na teret budžetskih sredstava suda. Na osnovu člana 212. stav 3. ZKP FBiH oštećeni K.S. je sa imovinskopравnim zahtjevom upućen na parnicu.

Protiv te presude u zakonskom roku žalbe su izjavili kantonalna tužiteljica u Sarajevu i branitelj optuženog Đ.D., advokat R.M.-V. iz F..

Žalba kantonalne tužiteljice u Sarajevu je izjavljena zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o kazni, za koje osnove je navela razloge zbog čega smatra da je činjenično stanje iz pobijane presude pogrešno i nepotpuno utvrđeno, kao i to, da je optuženom odmjereni blaga kazna. Predložila je, da se prvostepena presuda ukine i održi glavni pretres, te da se optuženi oglasi krivim i za krivičnopravne radnje koje su mu optužnicom stavljene na teret i izrekne kazna zatvora u dužem trajanju.

Branitelj optuženog Đ.D. žalbom prvostepenu presudu pobija zbog: bitne povrede odredaba krivičnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede krivičnog zakona i odluke o kazni. U žalbi je naveo razloge zbog kojih smatra da je prvostepeni sud pogriješio kada je donio pobijanu presudu. Predložio je, da se pobijana presuda preinači, tako da se optuženi oslobodi od optužbe ili ukine i odredi održavanje pretresa ili da se pobijana presuda preinači u krivičnopravnoj sankciji, tako da se optuženom izrekne blaža kazna zatvora od izrečene prvostepenom presudom.

Odgovor na žalbu kantonalne tužiteljice dostavio je branitelj optuženog Đ.D., kojim pobija navode iz te žalbe i predložio je da se žalba kantonalne tužiteljice kao neosnovana odbije.

Federalna tužiteljica podneskom broj T09 0 KTRZZ 0014805 13 od 21.03.2013. godine je predložila, da se uvaži žalba kantonalne tužiteljice u Sarajevu (u daljem tekstu: tužiteljice), pobijana presuda ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak ili da se pobijana presuda preinači, tako da se optuženi oglasi krivim u odnosu na sve radnje navedene u činjeničnom opisu optužnice, a žalba branitelja optuženog odbije kao neosnovana.

Na sjednici vijeća održanoj u smislu člana 319. ZKP FBiH, u odsutnosti uredno obaviještenog optuženog Đ.D., federalna tužiteljica je ostala kod navoda i prijedloga iz njihovog podneska od 21.03.2013. godine, kao i kod osnova, navoda i prijedloga iz podnesene žalbe tužiteljice, predlažući da se ista uvaži, pobijana presuda ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak ili da se pobijana presuda preinači, tako da se optuženi oglasi krivim za sve radnje navedene u činjeničnom opisu optužnice, a žalba branitelja odbije kao neosnovana, dok je branitelj ostao kod osnova, navoda i prijedloga iz podnesene žalbe koju je izložio, a ostao je i kod navoda i prijedloga iz odgovora na žalbu tužitelja, s prijedlogom da se ista odbije kao neosnovana.

Ovaj sud je ispitaio prvostepenu presudu u granicama žalbenih navoda i prigovora tužiteljice i branitelja optuženog, u smislu člana 321. ZKP FBiH, kao i po službenoj dužnosti da li je na štetu optuženog povrijeđen krivični zakon, pa je odlučio kao u izreci iz sljedećih razloga:

Pobijajući prvostepenu presudu tužiteljica u žalbi tvrdi da je činjenično stanje pogrešno i nepotpuno utvrđeno, koje nalazi u pogrešnoj ocjeni iskaza oštećenog K.S., svjedoka T.N., te vještaka finansijske struke H.A., što je rezultiralo izostavljanjem iz optužbe jedne inkriminisane radnje optuženog, za koju je u obrazloženju pobijane presude navedeno, da izvan razumne sumnje nije dokazana. I po ocjeni ovog suda, pravilno je

postupio prvostepeni sud, kada je izostavio iz optužbe kao nedokazanu radnju "prilikom napuštanja stana svu pokretnu imovinu u vrijednosti od oko ... KM odveo kamionom u nepoznatom pravcu". Žalbeni navodi tužiteljice nisu doveli u pitanje pravilnost ocjene navedenih iskaza, niti pravilnost zaključka i postupanja prvostepenog suda u odnosu na tu neprihvaćenu inkriminisanu radnju iz optužbe, koje i u odnosu na vrijeme počinjenja (mart 1996. godine), ne bi bilo moguće prihvatiti kao krivično djelo ratnog zločina. Dakle, u odnosu na tu konkretnu radnju koja nije sadržana u izreci pobijane presude, nije pored ostalog ispunjeno ni opće obilježje za predmetno krivično djelo.

Prema tome, činjenično stanje iz pobijane presude je potpuno i pravilno utvrđeno, pa suprotni žalbeni prigovori tužiteljice u tom pravcu po ocjeni ovog suda, kao neosnovani nisu mogli biti uvaženi.

Nadalje, neosnovano se u žalbi branitelja optuženog iznosi tvrdnja da je prvostepeni sud povrijedio krivični zakon, kada je u pobijanoj presudi prihvatio postojanje rata i oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini u inkriminisanu vrijeme, tj. dana 01.11.1995. godine, opisano u izreci te presude. S tim u vezi, branitelj u žalbi iznosi dijelove stajališta iz prakse MKSJ, a sve u nastojanju predstavljanja da inkriminisanu radnju optuženog, koje je prvostepeni sud prihvatio kao krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ, to ne mogu biti, jer taj opći uvjet za predmetno krivično djelo nije ispunjen. U vezi s tim ukazuje da je pogrešno prvostepeni sud prihvatio da su opisane radnje iz izreke pobijane presude počinjene u vrijeme rata i oružanog sukoba u BiH, jer iako je Predsjedništvo RBiH BiH donijelo odluku o proglašenju ratnog stanja od 20.06.1992. godine, koje je trajalo do proglašenja Dejtonskog sporazuma tj. do 21.11.1995.godine, odnosno do 14.12.1995. godine (Paris), u septembru i oktobru 1995. godine potpisani su sporazumi između zaraćenih strana, nakon čega su na području Bosne i Hercegovine prestali oružani sukobi, iz čega izvodi i zaključak da krivično djelo koje se stavlja na teret optuženom, nije krivično djelo ratnog zločina, jer nije počinjeno za vrijeme trajanja oružanih sukoba. Kao argumentaciju za takvu tvrdnju ukazuje na sporazume o prekidu vatre - prestanku svih borbenih dejstava u BiH koji su postignuti između najviših predstavnika BiH, FBiH i RS odnosno A. BiH i V.R.S. i predstavnika međunarodne zajednice od 14.09.1995.godine i od 05.10.1995. godine. Pored toga, branitelj žalbom ukazuje da u toku prvostepenog postupka nije proveden dokaz o tome kada je zvanično ukinuto ratno stanje na teritoriji BiH, te da se to nije ni moglo provesti jer takva odluka nikada nije donijeta.

Prije svega, netačna je tvrdnja branitelja da nikada nije donesena odluka o prestanku ratnog stanja u BiH. Naime, Predsjedništvo Republike BiH je na sjednici od 22.12.1995. godine, donijelo Odluku kojom se na teritoriji Republike BiH ukida ratno stanje uvedeno Odlukom Predsjedništva R BiH od 20.06.1992. godine, (odluka stupila na snagu dana 22.12.1995. godine, objavljivanjem na oglasnoj ploči Predsjedništva R BiH, objavljena u Službenom listu R BiH broj: 50/95).

U vezi s tim, ovaj sud primjećuje da je sama žalba u ovom dijelu kontradiktorna, jer ukoliko se njome tvrdi da je notorna činjenica „da je trajni mir u BiH „pravno utemeljen“, uspostavljen Dejtonskim sporazumom 21.11.1995. godine“, onda bi proizašlo da branitelj optuženog i ne osporava da je ratno stanje u BiH trajalo do

potpisivanja tog Sporazuma, dakle do 21.11.1995. godine. Slijedom te žalbene logike bi dalje proizašlo irelevantnim da li je i kada donesena odluka o prestanku ratnog stanja u BiH, odnosno, zbog čega bi neizvođenje takvog dokaza dovelo u pitanje pravilnost zaključka prvostepenog suda o postojanju ratnog stanja na dan učinjenja krivičnog djela (01.11.1995. godine), ukoliko i sam branitelj smatra nespornim i notornim da je mir uspostavljen (a time i ratno stanje okončano), danom potpisivanja Dejtonskog sporazuma. Sasvim drugo je pitanje postojanja borbenih dejstava na području BiH u kritičnom periodu, a o čemu će u nastavku biti više riječi.

Prije svega, valja podsjetiti da je u svakom konkretnom krivičnom postupku koji se vodi zbog krivičnih djela ratnih zločina (a time i za krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ), neophodno utvrditi postojanje zajedničkih elemenata za ta krivična djela i to: da je u konkretnom slučaju postojalo kršenje pravila međunarodnog humanitarnog prava; da je u inkriminiranom periodu postojao rat, oružani sukob ili okupacija; da je krivično djelo počinjeno protiv osobe koja koja nije aktivno sudjelovala u neprijateljstvima i da postoji veza između radnji optuženog i oružanog sukoba.

S tim u vezi netačna je tvrdnja branitelja da za ovo krivično djelo mora biti dokazano postojanje širokog i sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva, jer se radi o bitnom obilježju sasvim drugog krivičnog djela i to krivičnog djela zločin protiv čovječnosti (inkriminiranog odredbom člana 172. KZ BiH). Prema tome, postojanje širokog i sistematičnog napada ne predstavlja opće obilježje krivičnih djela ratnih zločina inkriminiranih u KZ SFRJ, a time ni krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. tog zakona, već je za to krivično djelo potrebno utvrditi postojanje naprijed navedena 4 elementa.

Ujedno, neosnovani su žalbeni prigovori da u inkriminisanom periodu nije postojao rat, odnosno, oružani sukob, kao bitno opće obilježje predmetnog krivičnog djela.

U pogledu žalbenih prigovora o postojanja rata (ratnog stanja), ovaj sud je već prethodno dao odgovor, jer usljed žalbene kontradiktornosti o kojoj je već bilo riječi, proizilazi da postojanje rata tj. ratnog stanja u Bosni i Hercegovini, žalbom branitelja nije osporeno.

Kada je u pitanju postojanje oružanog sukoba, ovaj sud u cijelosti prihvata definiciju tog pojma onako kako je ona data u predmetu MKSJ protiv Tadića, a na koju definiciju se i branitelj u žalbi pravilno poziva.

Međutim, pojam oružanog sukoba branitelj u žalbi izjednačava sa pojmom borbenih dejstava, zanemarujući pri tome činjenicu da ovi pojmovi u krivičnoppravnom smislu nisu sinonimi, pa je postojanje oružanog sukoba kao bitnog obilježja krivičnih djela ratnih zločina moguće i na prostoru gdje se ne odvijaju borbena dejstva: „Područje na kojem se konkretno odvijaju borbe, ne poklapa se nužno sa geografskom zonom na koju se primjenjuje ratno pravo. Ono se primjenjuje na čitavoj teritoriji zaraćenih država, odnosno, u slučaju internih oružanih sukoba, na čitavoj teritoriji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se na tom mjestu stvarno vode borbe, sve do zaključenja mira, ili, u slučaju unutarnjih sukoba, sve dok se ne pronađe mirno rješenje.

Dakle, kršenje zakona i običaja ratovanja mogu se počiniti u vrijeme i na mjestu gdje se ne vode nikakve borbe.“¹

Slijedom toga, teritorijom zahvaćenom oružanim sukobom treba se smatrati ona teritorija na kojoj se život ne odvija na način na koji bi se inače odvijao u stanju mira, pa kako je u konkretnom slučaju upravo takva situacija postojala i na području I., neovisno od toga što se tamo nisu vodile borbe (a što nedvojbeno proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka), onda se ne mogu prihvatiti žalbeni prigovori o nepostojanju oružanog sukoba kao bitnog obilježja predmetnog krivičnog djela.

Pri tome valja naglasiti da postojanje sporazuma između zaraćenih strana o prekidu vatre od 14.09.1995. godine i 10.10.1995. godine na koje se branitelj u žalbi poziva, nisu doveli u pitanje pravilnost zaključka prvostepenog suda o postojanju oružanog sukoba na području BiH u inkriminirano vrijeme. Ovo stoga što takvi sporazumi niti su eliminirali postojanje neprijateljstava između zaraćenih strana, niti su uspostavili takvo stanje na teritorijama pod kontrolom zaraćenih strana koje bi se moglo podvesti pod redovno i mirnodopsko odvijanje života. Naprotiv, iz sporazuma od 05.10.1995. godine jasno prizilazi da je isti bio privremenog karaktera („prekid vatre će trajati 60 dana, ili do završetka mirovnih pregovora, ili mirovne konferencije, u zavisnosti od toga šta god bude kasnije.“), iz čega jasno slijedi i mogućnost nastavka borbenih dejstava (ukoliko u roku od 60 dana mirovni pregovori ne bi bili okončani, odnosno, u zavisnosti od njihovog ishoda). Prema tome, zaključenje navedenih sporazuma, odnosno, prekid vatre između zaraćenih strana, ni u kom slučaju ne znači da je time eliminirano i postojanje oružanog sukoba na onaj način kako se taj sukob definira u krivičnopravnom smislu, jer ukoliko bi se prihvatila suprotna žalbena argumentacija, to bi onda značilo da je svaki prekid vatre, odnosno borbenih dejstava, do kojeg je došlo brojnim sporazumima između zaraćenih strana tokom cijelog trajanja rata u BiH, ujedno značio i prestanak oružanog sukoba, odnosno neprijateljstava, koja teza je iz svih naprijed navedenih razloga neprihvatljiva.

Prema tome, ovaj sud nalazi da nema povrede krivičnog zakona u pogledu postojanja rata i oružanog sukoba kao općeg obilježja krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ, zbog čega suprotni žalbeni prigovori branitelja optuženog nisu mogli biti uvaženi.

Međutim, kada je u pitanju postojanje posebnih obilježja predmetnog krivičnog djela ovaj sud nalazi, da je osnovano u žalbi branitelja optuženog ukazano da je na štetu optuženog povrijeđen krivični zakon.

Naime, da li radnje optuženog sadrže obilježja određenog krivičnog djela ocjenjuje se isključivo na osnovu opisa djela sadržanog u izreci optužnice odnosno prvostepene presude. Iz izreke i obrazloženja pobijane presude proizilazi da je prvostepeni sud prihvatio da navedene radnje podrazumjevaju primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora prema oštećenom K.S., na osnovu čega je zaključio da se radi o radnji učinjenja krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ, za koje djelo ga je i oglasio krivim. Međutim, iz zakonskog opisa

¹ Sud BiH, X-KR-08/488 od 10.07.2008.godine, str.14. (stavovi o postojanju oružanog sukoba prema relevantnoj praksi MKSJ)

krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ proizilazi da je, jedna od mogućih radnji učinjenja ovog krivičnog djela i primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora, a ne samo preduzimanje pojedinačne radnje koja je prouzrokovala strah kod određene osobe, kakav je konkretni slučaj.

Prije svega, činjenični opis za predmetno krivično djelo mora sadržavati činjenice i okolnosti koje ukazuju da se radilo o primjenjivanju mjera zastrašivanja i terora, a ne samo o pojedinačnoj radnji koja je prouzrokovala strah kod određene osobe, kao što je u konkretnom slučaju K.S.. Dakle, za postojanje ovog krivičnog djela nedovoljno je utvrđenje da su preduzete pojedinačne radnje koje su prouzrokovale strah kod određenih osoba. Drugim riječima to znači, da je kao radnja učinjenja predmetnog krivičnog djela određena primjenjivanjem mjera zastrašivanja i terora, potrebno utvrditi i da je svaka pojedinačna radnja zastrašivanja civilnog stanovništva smišljeno preduzeta kako bi se njome izazvao osjećaj straha, nesigurnosti i poniženosti kod civilnog stanovništva i da je svaka ta radnja izvršena u kontekstu svjesne primjene mjera zastrašivanja i terora nad civilnim stanovništem. U konkretnom slučaju, činjenični opis radnji iz izreke pobijane presude sadrži naznaku da su radnje koje je optuženi Đ.D. preduzeo izazvale strah, nesigurnost i poniženje kod određenih civila (oštećenog K.S.), ali ne sadrži činjenice i okolnosti iz kojih proizilazi da je optuženi te radnje smišljeno preduzeo da bi kod civilnog stanovništva izazvao osjećaj straha, nesigurnosti i poniženosti, a niti činjenice i okolnosti iz kojih proizilazi da su te radnje preduzete u sklopu primjenjivanja smišljenih mjera zastrašivanja i terora.

Kako, dakle, činjenični opis djela iz izreke pobijane presude ne sadrži činjenice i okolnosti iz kojih bi to proizilazilo, ovaj sud nalazi, da djelo optuženog iz izreke pobijane presude ne sadrži obilježja krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ.

Radi toga, ovaj sud je djelimično uvažio žalbu branitelja optuženog Đ.D. i na osnovu člana 329. stav 1. ZKP FBiH preinačio prvostepenu presudu, tako što je optuženog Đ.D., na osnovu člana 299. tačka a) ZKP FBiH, oslobodio od optužbe, da bi u radnjama opisanim u izreci pobijane presude ostvario obilježja krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. preuzetog KZ SFRJ.

Zbog svega naprijed izloženog, ostali žalbeni prigovori tužiteljice i branitelja optuženog su postali bezpredmetni.

S obzirom na izloženo odlučeno je kao u izreci ove presude.

Zapisničar
Ismeta Drndo,s.r.

Predsjednik vijeća
Ignjacije Dodik,s.r.